

Täysistunto

Torstai 23.11.2017 klo 16.00—19.30

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verotusmenettelystä annetun lain ja hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 130/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 17/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.01 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan verojaosto oli tästä tervetulleesta esityksestä yksimielinen. Tässä täydennetään verosopimuksia Andorran, Liechtensteinin, San Marinon, Monacon ja Sveitsin osalta, ja vaikka lähes kaikki nuo mainitut maat ovat kääpiövaltioita noin kokonsa puolesta, niitten merkitys veroparatiiseina, varojen piilottelussa, harmaassa taloudessa ja rahanpesussa on huomattava. Siksi on erittäin merkittävää ja erittäin tervetullutta, että Euroopan tasolla uutta vauhtia saanut veronkierron vastainen taistelu saa tässä lisää työkaluja myös Suomen osalta.

Aikaisempien verosopimusten nojalla Suomen viranomaiset ovat joutuneet tekemään tutkintapyyntöjä näihin maihin, ja se on ollut vaikeata. On pitänyt voida siis yksilöidä epäilty rikos. Se merkittävä parannus on ollut se, että nyt tätä koskee samantyyppinen automaattinen tietojenvaihto finanssialalla kuin tässä juuri voimaan astuneessa yleissopimuksessa yli sadan maan osalta, jonka valtiovarainministeri Rinne aikoinaan allekirjoitti ja joka nyt on sitten voimassa.

Siitä, kuinka pitkälle tässä asiassa on tultu, voinee kertoa yksinkertaisesti se, mitä tapahtui suomalaisten varakkaiden yksityishenkilöiden Liechtensteiniin piilottamille varoille. LGT-pankin työntekijähän varasti tilitietoja vuonna 2002, ja 17 suomalaisen osalta nämä tulivat verottajan tietoon muutamaa vuotta myöhemmin. Verottaja ei tohtinut lähteä tekemään näistä rikosilmoituksia, vaan ainoastaan veronkorotuksia, ja tämä aiheutti sellaisen myrskyn, jonka jälkeen suomalainen verottaja, Verohallinto on toiminut tässä aivan toisella, kiitettävällä tavalla. Me tulemme pitämään huolen myöskin verotusmenettely- ja veronkantolakien uudistuksen osalta siitä, [Puhemies koputtaa] että kynnys rikosilmoitusten tekemiseen ei laske.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2017 vp

17.04 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin hallituksen linja tässä veronkiertoasiassa on ollut kirkas ja selvä. Näitä veroparatiiseja pitää nimenomaan jähdata ja saada ne loppumaan, kuten valtiovarainministeri Petteri Orpo pari päivää sitten tuossa puhujakorokkeella todisti. Elikkä hallituksen linja on se, että veroparatiisit lopetetaan niin kauan kuin se Suomesta on kiinni. Niitä esityksiä aina kannatetaan ja saadaan nämä veronkiertoväylät tukittua. Tähän tarvitaan kahta asiaa: Toinen on se, että me tarvitsemme kansainvälistä yhteistyötä, elikkä Euroopan unionin mittapuussa me tarvitsemme kumppaneita, että nämä porsaanreiät saadaan tukituksi. Sitten se toinen asia, mikä toimii tämän asian eduksi, on tietenkin tutkiva lehdistö ja media. Sieltä tulee aina erilaisia paljastuksia, joiden kautta sitten nämä erilaiset veroparatiisit lähtevät julkisuuden kautta purkautumaan.

Tämä on aivan oikeaa kehitystä, ja tämä hallituksen politiikka, joka lähtee siitä, että veroparatiisit hävitetään, tukee myös sitä. Tekemällä kansainvälistä yhteistyötä esimerkiksi EU:n mittapuussa pystymme parhaiten käymään veroparatiisien kimppuun. Jokaisen on helppo ymmärtää, että pieni Suomenmaa, 5 miljoonan kansakunta täällä pohjoisessa, yksinään kovin vähän voisi tälle asialle mutta Euroopan unionin jäsenenä ja yhteistä veropolitiikkaa Euroopassa tekevänä varmaan pääsemme paljon parempiin lopputuloksiin. Uskon, että kymmenen vuoden sisään tässä asiassa pääsemme paljon paljon eteenpäin tähän hetkeen verrattuna.

17.05 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edustaja Hoskonen totesi, niin nykyisen hallituksen linja suhteessa veronkiertoon, veronvälttelyyn, aggressiiviseen verosuunnitteluun on tiukka, aivan kuten oli edellisenkin hallituksen. En tiedä, olisiko asiaa voinut ilmaista sen selkeämmin kuin valtiovarainministeri Orpo teki, kun hän tässä salissa jokin aika sitten totesi, että "muuten olen sitä mieltä, että veroparatiisit on tuhotava".

Herra puhemies! Yleiset ihmisoikeudet ja ihmisoikeusperiaatteet ovat jokaisessa sivistysvaltiossa ja oikeusvaltiossa erittäin keskeisiä. Kuitenkin joskus tuntuu siltä, että näitä hyviä periaatteita muun muassa oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä pyritään käyttämään asianajajien toimesta siihen, että rikolliset pääsisivät palkahästä selvissäkin tapauksissa.

Kerron kaksi esimerkkiä.

Suomessa viime vaalikaudella hallitus esitti muutosta, joka tähtäsi siihen, että laittomasti hankittuja todisteita ei voitaisi käyttää. Tämä periaate tuli tietysti yleisestä länsimaisesta, eurooppalaisesta oikeusajattelusta ja yleisistä ihmisoikeusperiaatteista, koska katsottiin, että jos laittomasti hankittuja todisteita voi käyttää, se on vaaraksi oikeudenmukaiselle oikeudenkäynnille. Tässä hallituksen esityksessä pääsääntö oli se, että laittomasti hankittuja todisteita ei voi käyttää, joskin kuitenkin tietyissä tilanteissa olisi voinut käyttää. Tämä hallituksen silloinen esitys olisi merkinnyt esimerkiksi sitä, että kun täällä mainitut Liechtensteinin varastetut tai kavalletut paperit olisivat joutuneet suomalaisen oikeusjärjestelmän ja verottajan käsiin, niin näitä ei olisi voinut käyttää, koska ne oli hankittu laittomasti.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että puhuja jatkaa puhujapöytästä.

Puhemies, jatkan pöytästä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2017 vp

Herra puhemies! Siis pyrkiessään toteuttamaan ylimitoitettuja tulkintoja ihmisoikeusperiaatteista ja ennen kaikkea oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteista viime vaalikaudella hallitus esitti eduskunnalle esitystä, joka lähti siitä, että laittomasti hankittuja todisteita ei voi käyttää. Me kaikkihan olemme nähneet amerikkalaisia rikoselokuvia, joissa murhamies pääsee vapaaksi sen perusteella, että käy ilmi, että esimerkiksi esitutkinnassa on rikottu joitakin menettelysäädöksiä. No, niissä elokuvissa tämä asia ratkeaa niin, että Clint Eastwood tulee ja ottaa kiinni tämän konnan tai tapahtuu jotain muuta onnellista, mutta elävässä elämässä hallitus siis esitti eduskunnalle pääsäännöksi, että laittomasti hankittuja todisteita ei voi käyttää. Tämä olisi tarkoittanut, että esimerkiksi näiltä pankkivarkailijoilta, jotka ovat laittomasti vuotaneet, välittäneet edelleen tällaisia salaisia tilitietoja, ei näin, laittomasti, hankittuja todisteita olisi voinut käyttää ja esimerkiksi näissä Liechtensteinin tapauksissa, joissa puolustusasianajajat luonnollisesti vetosivat siihen, että nämä todisteet ovat... mikä se termi nyt on, ei ole "käyttökiellossa" mutta, no, en saa käsitettää nyt mieleeni, mutta joka tapauksessa näitä ei voisi käyttää. Onneksi — tai ei se ollut pelkästään onnea, vaan siinä tarvittiin aika paljon työtä taustalla — eduskunta ja sen lakivaliokunta eivät hyväksyneet hallituksen esitystä sellaisenaan vaan käänsivät asian toisinpäin: laittomasti hankittuja todisteita saa käyttää, ellei se vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista. Se, että laittomasti hankittuja todisteita saa käyttää, ei tietystikään tarkoita sitä, että esimerkiksi poliisi tai joku muu saa laittomasti hankkia todisteita. Jos poliisi syyllistyy rikoksiin, virkavirheisiin, niin siihen on sitten omat sanktionsa.

Toinen esimerkki, lyhyesti, on jo aikaisemmin täällä esille ottamani ne bis in idem -sääntö, eli Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien päättyi siihen, että on niin väärin, että törkeän verorikoksen tehneelle tulee sekä veronkorotus että rikosoikeudellinen sanktio, ja niinpä Suomessa tuli eduskunnan ja oikeuslaitoksen välille vuosien prosessi, jossa muutettiin oikeusjärjestelmäämme tältä osin sellaiseksi, että törkeäkin verokonna voi selvitä ilman oikeudenkäyntiä, jos hänelle tulee veronkorotus, ja silloin hän myös selviää ilman sitä kielteistä julkisuutta, joka tällaiseen oikeudenkäyntiin liittyisi. Tämä uudistus tältä osin perustui Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen linjaukseen. Nyt kuitenkin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on eräässä Norjaa koskevassa tapauksessa linjannut toisin, eli voidaan kuitenkin samasta teosta langettaa sekä veroseuraamus että rikosoikeudellinen seuraamus. Ja haluan, herra puhemies, kannustaa Suomen hallitusta ottamaan tämän asian uuteen tarkasteluun, koska se vanha systeemi oli mielestäni ihan hyvä.

17.10 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiezin tässä lopussa esiin nostama kysymys on painava, ja se on ehdottomasti sellainen, jota täytyy täällä eduskunnassa valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa tutkia — se, millä tavoin tämän ne bis in idem -säännön soveltaminen toteutuu käytännössä. Mikäli nähdään, että siinä on jonkinlaisia porsaanreikiä, ne pitää tukkia.

Tämä Liechtensteinin LGT-pankin tietovarkaus oli itse asiassa historiallinen. Saksan tiedustelupalveluhan osti cd-levyn näitä tietoja, siellä oli tietoja useitten Euroopan maiden rikkaiden kansalaisten piilottamista varoista, muun muassa tosiaan suomalaisten, joista osa esiintyi jopa peitenimellä, mikä kertoo toiminnan suunnitelmallisuudesta, ja se oli yksi merkittävä käännekohta, sanoisinko, tässä eurooppalaisessa keskustelussa, joka liittyy veronkiertoon ja omaisuuden pimitykseen. Siitä seurasi lukuisia tutkimuksia ja rikosprosesseja ympäri Eurooppaa, ja muun muassa Kreikassa tämä taisi johtaa siihen, että yksi valtiovarainministeri erotettiin sen takia, että hän oli jostain käsittämättömästä syystä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2017 vp

hukannut Saksasta saamansa cd-levyn, jossa oli kreikkalaisten miljonäärien Sveitsiin ja Liechtensteiniin piilottamien varojen tietoja samaan aikaan, kun Kreikan valtiontalous oli vaikeuksissa. Mutta vielä pari sanaa, jotka tulen esittämään pönttöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Olen edustaja Zyskowiczin kanssa samaa mieltä myös siitä, että tämä rajanveto veronkorotusten ja rikosprosessien välillä on äärimmäisen tärkeä, sanoisinko, yleisen oikeustajun sekä tällaisen rikollisen toiminnan yleisestäävyyden kannalta. Siksi meillä verojaostossa juuri nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys 97/2017, joka käsittelee siis veronkantoa ja veromenettelyitä, on tässä suhteessa äärimmäisen tärkeä, ja olemme käyttäneet siihen paljon aikaa.

Kysymyshän on siitä, että haluamme varmistua siitä, kun Verohallinto on muuttanut ansiokkaasti toimintatapojaan tämän kymmenen vuoden aikana ja nostanut melko selkeillä sisäisillä toimintaohjejärjestelyillään systemaattisesti rikosjuttuja, että tämä toiminta ei vaarantuisi, että se rikostutinnan kynnyksellä ei suinkaan nousisi. Me emme saa lainsäätäjänä antaa sellaista viestiä Verohallinnolle, että suhtautuisimme veronkiertoon tai edes aggressiiviseen verosuunnitteluun jotenkin aikaisempaa löperömmiin. Siksi on hyvin tärkeää, että tämä lainsäädännön viesti ulospäin on myös se, että mieluummin korotetaan sanktioita ja seuraamuksia kuin että tulee ainakaan sitä kuvaa, että niitä alennettaisiin, ja samoin se, että Verohallinnossa olisi varmuus siitä, että mieluummin viedään asia rikostutkintaan ja siinä kohtaa katsotaan, että jos edellytykset eivät täyty, niin tyydytään siihen veronkorotukseen. Mutta vielä lisäksi on se, määrätäänkö normaali, norminmukainen veronkorotus, joka hallituksen esityksessä olisi vain 2 prosenttia, vai joillakin edellytyksillä korotettu veronkorotus. Eli sekin asia on nyt tässä epäselvä, kannustaako tämä aiottu lainsäädäntö nyt Verohallintoa toimimaan riittävällä tiukkuudella ja nimenomaan siten, että tämä pelko seuraamuksista estäisi ja hillitsisi veronkiertoa.

Kuten sanoin jo, meidän täytyy tehdä kaikkemme sen eteen, että kynnyksellä ei suinkaan nousisi, ja siksi se huoli oli täälläkin esillä pari viikkoa sitten eduskunnan kyselytunnilla.

17.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Voin tuossa vieressä istuvalle juristille todeta, että tuo juridinen termi, jota hän haki, on siis hyödyntämiskielto — jää pöytäkirjaan sekin sitten oikein.

Edustaja Zyskowicz hyvällä tavalla toi tätä asiaa ja tätä problematiikkaa esille, ja itse haluan nostaa tähän myös nämä Ylen MOT-ohjelman hallussa olevat Panama-paperit, joita se ei ole halunnut luovuttaa keskusrikospoliisille. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan näissä on esimerkiksi satoja suomalaisnimeä, ja he ovat pitäneet arvokkaampana sitä, että he saavat jatkossakin tämän ICIJ-verkoston kautta uutisia kuin sitä, että pystyisi suomalainen poliisi puuttumaan harmaaseen talouteen ja veronkiertoon. Hivenen tässä tapauksessa kyllä tulee mieleen se, että meitä poliitikkoja usein media arvostelee siitä, että me emme riittävästi toimi ja tee veronkierron ja harmaan talouden ehkäisemiseksi ja estämiseksi, ja kun nyt olisi selkeää materiaalia, jolla voitaisiin puuttua tehokkaasti keskusrikospoliisin toimesta, niin mitä tekee suomalainen media? Se ilmoittaa, että emmepä annakaan sitä. Se on vedonnut siihen, että tämä lähde paljastuisi, jos he antavat sen keskusrikospoliisille, mutta tuhannet toimittajat, joilla tällä verkostolla tämä materiaali on, eivät ole saaneet tätä lähdeä selville, eli se ei ole oikein kestävä peruste tälle, että tietoa ei haluta antaa poliisille, joka asiaa voisi selvittää. Eli tässä yksi esimerkki, missä meitä arvostellaan, että emme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2017 vp

tee riittävästi, mutta kun tietoa olisi niillä, jotka arvostelevat, niin eivät he haluakaan, että suomalainen poliisi tekee.

17.17 Ville Vähämäki ps: Puhemies! Totean vain ihan lyhyesti sen, mitä tässä keskustelussa ei ole todettu. Tässähän laajennetaan automaattista tietojenvaihtoa, eli siis jatkossa saadaan näistä viidestä valtiosta finanssilaitoksista tilisaldot, osingot, myyntivoitot ja lunastuksesta saadut tulot tai tilille hyvitetty tulo sen tietyn ajanjakson väliltä. Siis toisin sanoen siinä mielessä, mitä me pankkisalaisuudesta olemme yleensä ajatelleet, jatkossa sitä ei enää ole, eli tuonne ulkomaille ei kauheasti enää tuloja pysty piilottelemaan. Kyllä ne tiedot sieltä automaattisesti Suomeen tulevat.

17.17 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Kyllä minussa sen verran vielä journalistia on jäljellä, että pidän myöskin toimittajan lähdesuojaa äärimmäisen tärkeänä asiana. [Timo Heinonen: Ei lähdesuoja siinä paljastu!]

Sanotaan näin, että tärkein ja tehokkain tapa saada tämä veronkierto, aggressiivinen verosuunnittelu ja varallisuuden piilottelu kuriin ovat juuri nämä kansainväliset tietojenvaihtosopimukset ja transparenssin lisääminen, jossa tämäkin kansainvälinen sopimus on yksi osa tätä suurta kehityskulkua, jossa tulee pääsäännöksi se, aivan kuten edustaja Vähämäki sanoi, että pankkisalaisuus rikkoutuu, ja pääsäännöksi tulee se, että piiloteltu omaisuus tulee näkyviin, eikä enää niin, että se on poikkeustilanne, rikos, varkaus tai joku vuoto, jonka kautta nämä tiedot tulevat esille. Siinä on vielä lisäksi se ongelma, että siihen voi liittyä jokin sellainen rikollinen menettely, joka ehkäisee tämän materiaalin aitoa käyttämistä siihen aiottuun syytteen nostamiseen ja rikostutkintaan ja sillä tavalla ei johda toivottuun päämäärään.

Yksi asia, joka olisi kuitenkin tärkeää tässä yhteydessä säätää ja josta käsittääkseni tässä salissa ei ole vielä riittävästi puhuttu, on tietysti sellainen lainsäädäntö, joka suojelisi ilmi-antajaa tai tämäntyyppisten tietojen julkisuuteen tuojaa, jolloin pääsisimme eteenpäin tässä edustaja Heinosen esiin nostamassa dilemmassa, eli niin sanottu whistleblower-lainsäädäntö, joka itse asiassa kuuluu sosiaalidemokraattien julkaisemaan kansainvälisen veronkierron estävään pakettiin.

17.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Itse haluan ehdottomasti kunnioittaa lähdesuojaa, myös itse entisenä toimittajana, ja se on tärkeää jopa sen takia, että tällaisissa tapauksissa saattaisi olla vaikkapa henki uhattuna, jos näiden tietojen antajien henkilöllisyys selviäisi. Mutta kyllä tämä syy on itse asiassa naurettava, sillä tästä materiaalista eivät nämä lukuisat toimittajat ole pystyneet sitä selvittämään, ja esimerkiksi Verohallinto Suomessa on todennut, että tämä ei ole kestävä syy olla antamatta näitä tietoja vähintäänkin verottajalle mutta myös keskusrikospoliisille, joka niistä on ollut kiinnostunut. Eli en missään tapauksessa itse kannata sitä, että lähdesuojaa murennettaisiin, mutta nyt on kyse siitä, haluaako media, tässä tapauksessa Yleisradio ja MOT, antaa nämä tiedot suomalaiselle verottajalle niin, että nämäkin rahat saataisiin verotuksen piiriin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 130/2017 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.